

Måttsundarn

MÅTTSUNDS INTRESSEFÖRENING

Medlemsblad nr 30 2011 Årgång 16

Pris 20:-

Byålderman i Måttsund, den siste i raden av alla de som genom århundradena valts till denna förtroendepost.

Hej Alla Läsare!

Måttsund är en fin by som ligger lagom långt från storstan med närhet till både berg och hav med massor av natur. Byn kokar av aktiviteter och det sker utveckling på många fronter för att skapa god gemenskap och ett bra boende för alla.

I Måttsund byggs det bredband (fiber), det satsas på byns ungdomar som nu äntligen ser ut att kunna få en ungdomsgård i byn. Det är en förhoppning att utbildningen av medborgarhusföreningen ska leda till att ”varje rök” och alla lokala föreningar skall bli medlemmar, där alla i byn ska kunna känna tillhörighet. Det är glädjande att vi i Måttsund har en aktiv idrottsförening som gynnar den idrottsliga verksamheten i byn.

Fäbodvallen i Bäckmellanbodarna står inför upprustning för att bli ett attraktivt utflyktsmål för alla boende i byn. Projektet har startats upp och det är ett antal ”goa gubbar” som är kärngrupp i projektet. Alla som bor i byn, även ungdomar, är välkomna att bidra och hjälpa till i ”byaprojektet”,
måndagskvällar mellan kl. 18 och 21:00.

Det är också mycket glädjande att Måttsund är representerad i Lule Byaforum genom att **Johanna Lindgren** (ledamot i Intresseföreningen) har invalts som ledamot i styrelsen. Vi önskar Johanna lycka till i jobbet!

Redaktionen

***Intresseföreningen med redaktioner för Tidning och Webb önskar
Alla en glad och trevlig sommar och semester!***

Måttsunds Intresseförening, Funktion/ Namn/ Adress [975 95 Luleå]

Ordförande Birgitta Ahlman, Måttsunds Byaväg 300
Telefon: 34110, Mobil: 070-665 1032, E-post: birgitta.ahlman@telia.com

Vice ordf. Tomas Andersson, Långbrovägen 6
Tfn: 34051, Mob: 070-337 3810, E-post: tomas.andersson@projektledarnaah.se

Kassör Nils Nordlund, Skogsbrynet 22
Telefon: 34033, Mobil: 073-816 4033, E-post: nils.nordlund@brevet.se

Sekreterare Therese Halonen Magnusson, Kläppvägen 10
Telefon: 69996, Mobil: 070-326 9996, E-post: theresemagnusson@hotmail.com

Ledamot Johanna Lindgren, Kläppvägen 8
Telefon: 231369, Mobil: 070-256 8471, E-post: lulefluffen@hotmail.com

Ledamot Jessica Bergman, Kläppvägen 37
Telefon: 89623, Mobil: 070-303 3105, E-post: jessica.bergman@live.se

Ledamot Henric Borg, Skogsbrynet 11
Telefon: 223064, Mobil: 070-262 5167, E-post: henric.borg@telia.com

Suppleant Johan Kristoffersson, Kläppvägen 24
Tfn: 12425, Mobil: 070-347 2426, E-post: johan.kristoffersson@mysmolnet.se

Suppleant Annelie Eliasson, Måttsunds Byaväg 185
Telefon: 34210, Mobil: 070-326 0367, E-post: Shipp25@hotmail.com

Måttsundarn, Redaktionskommittén

Nils Nordlund, Skogsbrynet 22
Telefon: 340 33, Mobil: 073-816 40 33, E-post: nils.nordlund@brevet.se

Ingrid Vikström, Måttsunds Byaväg 296
Telefon: 34072, Mobil: 070-677 80 71, E-post: ingvik@telia.com

Birgitta Ahlman, Måttsunds Byaväg 300
Telefon: 34110, Mobil: 070-665 10 32, E-post: birgitta.ahlman@telia.com

Bertil Öström, Rinnelvägen 8
Telefon: 34125, E-post: bertil.ostrom@gmail.com

Webbredaktör, Ingela Åström, Ollbacken 54

Telefon: 26 99 44, Mobil: 070-634 64 23, E-post: ingela.aström@edu.lulea.se

Webbadress, www.byar.lulea.se Välj Måttsund i sökfönstret.

Festkommittè

Petra Djärv, Skogsbrynet 7

Telefon: 16989, Mobil: 070-536 9034, E-post: djp01@edu.lulea.se

Cecilia Westerberg, Gultmalvägen 25

Telefon: 34116, Mobil: 076-135 4008, E-post: cecilia.westerberg@edu.lulea.se

Carina Kallioniemi, Skogsbrynet 3

Telefon: 14004, Mobil: 070-511 4004, E-post: carina@kallioniemi.se

Annica Sundberg, Måttsunds Byaväg 201

Tfn: 25 64 37, Mob: 070-248 5896, E-post: annica.sundberg@fritid.lulea.se

Måttsunds Intresseförening, Bankgiro 5507-4660

Medborgarhuset, Ordförande: Ansgar Vågberg, Telefon: 340 42

- Uthyrning: Nils Nordlund, Skogsbrynet 22, Telefon: 340 33
Mobil 073-816 40 33

IK Örnen ikornen@lulea.riksnet.se

- Ordf. Kjell Sundberg Tel. 34168, Mobil: 070-225 32 86

Fyrklövern's Skoter och Fritidsförening, kontaktpersoner:

- Jörgen Malmström, Telefon: 342 13, Mobil: 070-523 19 10
- Stefan Eriksson, Telefon: 340 04, Mobil: 073-337 18 26
- Fredrik Sundberg, Telefon: 342 58, Mobil: 070-543 42 58

Hamnföreningen Sätet, Ordförande, Mattias Alman, Telefon: 343 43

Hamnföreningen Skatabryggan, Ordf. Hans Engström, Telefon 341 15

Innehållsförteckning

Intresseföreningens styrelse presenterar sig	Sid. 6
Ändring av ekonomiska riktlinjer	Sid. 7
Unga i byar	Sid. 8
Från Bystämman till Samhällighetsförening	Sid. 10
Tunnbrödsbakning förr och nu	Sid. 11
Världens vida nät	Sid. 12
Träffpunkten på isen	Sid. 13
Måttsundsnavet	Sid. 15
Måttsunds Medborgarhus Ekonomiska Förening	Sid. 16
Hur familjen Smeds blev Måttsundare	Sid. 17
Utflykten	Sid. 20
Väggloss och lusbrädor	Sid. 21
Lungsotens härjningar i Måttsund och närliggande byar	Sid. 22
Gymnastik i Måttsund	Sid. 26
Karsbäcksbacken	Sid. 26
Måttsunds-Kul	Sid. 27
Nya i byn	Sid. 31
Folkmängden i Måttsund 2009	Sid. 32
Anslagstavlan	Sid. 35

Intresseföreningens styrelse presenterar sig

Bilden: Det är inte enkelt att samla alla styrelsemedlemmar på bild. Johan Kristoffersson och Henric Borg kunde tyvärr inte närvara då bilden togs.

Stående från vänster, Tomas Andersson, Therese Halonen Magnusson, Annelie Eliasson, Jessica Bergman, Nils Nordlund, Birgitta Ahlman och Johanna Lindgren.

De flesta medlemmar i Styrelsen 2011 har i tidigare nummer presenterat sig. Två nya medlemmar har tillkommit som presenterar sig själva, **Therese** och **Annelie**.

Jag heter **Therese Halonen Magnusson** och bor på Kläppvägen. Sommaren 2009 flyttade jag, Mats och våra två barn till Måttsund. Jag är utbildad beteendevetare och arbetar som handledare för personer som är dövblinda.

Annelie Eliasson. Jag kommer ursprungligen från Helsingborg i Skåne men har varit Norrbottning i 12 år nu. Jag och min sambo **Micke** köpte huset på Måttsunds byaväg 185 i september 2009 och började renoveringen innan vi flyttade in i december samma år. Efter det har vi fortsatt med renovering av huset och att få ordning på gården. Hos oss bor även vår hund Viggo, en engelsk springer spaniel. En hobby jag har är Scrapbooking och jag är ordförande i Scrapbookingklubben Pysslarna som i huvudsak träffas i och runt Luleå. När jag inte är ledig arbetar jag som lärare och matematikutvecklare på Norrskens friskola i Boden.

Styrelsen

Ändring av ekonomiska riktlinjer

Den verksamhet som Intresseförening tidigare bedrivit har med tiden förändrats. Föreningens kostnader har därför varit föremål för analys i den nya styrelsen. Det uppdrag som Intresseföreningen har är att bedriva verksamhet som gynnar byns utveckling för bra boende, god gemenskap och trivsel för alla.

Året 2010 investerade föreningen pengar i Svedjastugan/ Bäckmellanbodarna vilket lett till nya kostnader såsom, upprustning av fäbodvallen, hyresarrande, försäkringar mm. En satsning på byns ungdomar innebär ökade kostnader, bl.a. för hyror genom skapandet av en ungdomsgård i Medborgarhuset två kvällar i veckan. En översyn av föreningens kostnader har därför varit helt nödvändig att genomföra som innebär:

- ✓ Julblommor som tidigare har getts till alla som är 75 år eller äldre slopas
- ✓ Valborgfirandet, Intresseföreningen sponsrar korv och tillbehör för korvgrillning. Skolan erbjuds att ordna kaffe/ saft samt fika till försäljning, ersättning för detta utgår ej.

Adventfirandet sker som tidigare där Intresseföreningen bjuder alla i byn på underhållning, kaffe/ saft/ glögg och fika som tidigare.

Birgitta, Nisse

Unga i byar

Regionalt Landsbygdsforum tog initiativ 2007 till att starta ett projekt för ungdomar bosatta på landsbygden i Norrbotten. Initiativtagare är Gällivare, Kalix, Luleå och Älvsbyns kommuner, Kommunförbundet, Länsstyrelsen, Landstinget, Bygderådet, Coompanion, Företagarna, LRF, hushållnings-sällskapet, ABF, Vuxenskolan och Skogsstyrelsen. I samverkan har de målsättningen att stärka landsbygdens utveckling genom att uppmontra företagsamhet och ta tillvara ungdomarnas lokala initiativkraft i projektet ”Unga i byar”.

Projektet har tidigare prövats i byarna Hakkas, Vidsel, Jämtön och Pålänge med framgång. Det har under 2011 utökats för att även omfatta byarna Jutis, Karesuando, Vidsel, Säivis, **Måttsund**, Rosvik och Tjautjas.

Projektet ”Unga i byar” avser att skapa delaktivitet mellan unga och vuxna i byn där allt börjar med ett inledande möte med byns nyckelpersoner. Coompanion är ägare av projektet och de hade sin första träff i Måttsund under januari månad. På mötet valde ungdomarna **Jessica Bergman** och **Inge Vilhelmsson** till att vara ungdomslotsar i Måttsund. Jessica och Inge har tillsammans med andra byars ungdomslotsar gått en utbildning i Rosfors den 13-14 mars.

Bild: Bild: Projektledaren Jim Broström i samråd med Jessica Bergman samt Roine Karlsson från Coompanion.

Måttsund har tilldelats 10 000 kr i projektet från Luleå kommun där pengarna enbart är avsedda att användas för ungdomars egna projekt, projekt som de unga själva ska driva med de vuxna som stöd. Det är viktigt att inte de vuxna tar över projektet.

Ungdomsgrupperna kommer att ha tillgång till vuxenkontakter och processutbildade lotsar till hjälp i sina projekt. Alla i byn kan vara beredda på att bli konsulterade. Ett samlingsmöte med byns unga och vuxna

ordnades den 8 maj i Medborgarhuset där projektet bjöd på en utsökt middag tillagad av Måttsunds egen kock **Henric Borg**.

Träffen samlade Ca: 40 personer där projektledaren **Ola Jacobsson, Jim Broström** och **Greta Wimander** från Coompanion, **Camilla Hansen** och ungdomslotsarna Jessica och Inge höll i programmet.

En bild tagen från träffen den 8 maj.

Det var ett lågt antal intresserade som kom till mötet som borde ha varit betydligt fler. Viktiga aktörer för framgång i projekten är att nyckelpersoner i byns föreningar, vuxna och självklart ungdomar deltar aktivt i sina roller.

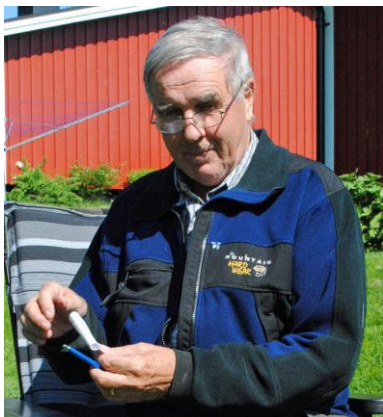
Under träffen uppdelades de vuxna och ungdomarna för att introduceras och diskutera sin uppgift där de vuxna ser ett stort värde att de unga aktiveras i byn och ser projektet vara intressant. Ungdomarna och vuxna samlades därefter där de unga presenterade tre projektförslag.

1. Basketturnering under sommaren, **Isak Lejon, Anton Ryman, Tomas Lejon, Karin Vilhelmsson**.
2. Fritidsgård i Måttsund, **Oscar Öhman, Alex Malmberg, Maria Öhman, Roger Malmberg**.
3. Filmkvällar, **Linn Sjögren, Alice Larsson, Mikael Sjögren, Sofia Larsson**.

Det är ett spännande och mycket intressant projekt som har uppstartats i Måttsund. En förhoppning är att projektet ska fungera väl och med framgång och att de unga har många idéer och förslag på aktiviteter i byn. Det är också en förhoppning att alla vuxna som kan bli aktuella att hjälpa till står till förfogande. Vi önskar projektet ”Unga i byar” lycka till i sitt arbete.

Birgitta, Jessica och Nisse

Från Bystämman till Samhällighetsförening

Jag har träffat den nuvarande byältermannen **Thure Eriksson** i Börtnäsheden för att få information om den sammanslutning som Måttsunds byamän utgör.

Många föreningar av olika slag har funnits i Måttsund. Några har existerat under ett antal år men sedan upplöstes t.ex. nykterhetsföreningar, husmodersförening och skytteförening.

En bild tagen av byältermannen Thure Eriksson

Den sammanslutning som har flera hundra år på nacken och fortfarande är aktiv är Måttsunds Byamän. Den kom till när det mesta av byns mark var gemensam egendom. Vid bystämman fattades beslut om sådd, skörd, djurhållning och annat. Medlemmar var alla i byn som ägde i mantal satt jord. Byamännen, och en och annan jordägande kvinna, samlades årligen till bystämma för att ta de gemensamma besluten.

En förening ska ha en styrelse med bl.a. ordförande, sekreterare och kassör samt ett antal övriga ledamöter. Inom byalaget finns ingen styrelse, utan den av byamännen valde byältermannen innehar alla styrelsens befattningar. Ändå har han inte frihet att handla helt efter eget bevåg. På bystämman måste full enighet råda när viktiga beslut fattas.

Att bystämman fortfarande har en funktion, beror på att inte all mark inom byn är skiftad utan är byamännens gemensamma egendom, till exempel fäbodvallarna, ön Hundskär samt ett antal småvägar. Byamännen står också som ägare till fiskevattnet utanför byns stränder. Varje år hålles i samband med bystämman auktion på rätten att fiska inom vissa områden. Detta inbringar dock inga stora summor.

Den kassa som byamännen nu förfogar över består mestadels av pengar som överfördes från Måttsunds jaktvårdsområde när detta upplöstes 1985. Jaktvårdsområdets intäkter hade tillkommit genom försålda jakträtter.

Många gårdar har genom arv flera ägare och många av dem är inte bosatta i byn. För närvarande har Måttsund inte mindre än 74 mantalssatta fastigheter. Vissa ägare rör om flera fastigheter medan andra fastigheter har flera ägare. Byalaget och bystämman fungerade så länge antalet jordägare inte var så stort, men utgör nu ett mycket tungrott system, varför Lantmäterimyndigheten har föreslagits att Byalaget omvandlas till en Samfällighetsförening med styrelse. Den process som detta innebär är nu påbörjad och kommer antagligen att vara klar nästa år. Till dess är Thure byaålderman, den siste i raden av alla de som genom århundradena valts till denna förtroendepost.

Ingrid

Tunnbrödsbakning förr och nu

Jag har fått en pratstund med **Ingegerd i Pernörsch** som har berättat om tunnbrödsbakning förr och nu. Ingegerd har bakat i närmare sextiofem år. Mamma **Edit** lärde henne tidigt den ädla konsten. Det första man fick lära sig var att grädda brödet vilket inte var så enkelt i den starka värmen.

På 40-talet sådde bönderna korn, vilket sedan maldes och brukades till brödbakning. Degen gjordes på skummjolk i stora hemgjorda träkar. Man bakade två gånger per år, degarna var mycket stora och tunga att knåda ihop.

En bild tagen av Inga (Ingegerd) som visar de rätta handlagen för att kavla ut degen

Bagarstugor fanns på de flesta gårdar. I Pernörsch byggdes bagarstugan i slutet av 1800-talet och är fortfarande i bruk. Ugnen är renoverad en gång. I byarna fanns särskilda bagerskor som gick runt och bakade. Förtjänsten på 40-talet var 3–5 kr per dag, att märka är att dagen började kl 05.00 och slutade i regel sent på kvällen.

Hur förvarades då brödet? Ja i träbackar med lock i härbret. ”Det gällde att skydda brödet från möss och kryp” svarar Ingegerd.

Ett minne som Ingegerd har är att när bagerskan **Margret Danielsson** kom i arla morgonstunden så var det på motorcykel. Hennes son skjutsade henne, det tyckte barnen var ganska tufft.

Det var mycket vanligt att skolbarnen tittade in i bagarstugan när de kom från skolan och kände lukten från bak, i förhoppning att få smaka. En av bagerskorna gav gärna en smakbit och använde då sin tumme som smörkniv på det varma brödet.

Hur är det i nutid, har brödbakningen i hemmet överlevt?

Det verkar så, i våra grannbyar finns det bagarstugor att hyra. Skolklasser har varit hos Ingegerd och provat på bakning. Den unga generationen i Pernörsch har lärt sig bakkonsten ”så det finns hopp för kommande generationer”, säger Ingegerd och vänder på tunnbrödet i ugnen.

På Måttsundsdagen brukar hennes bröd finnas till försäljning. Att äta surströmming på hembakat tunnbröd är i sanning en gourmetupplevelse. Förhoppningsvis lever traditionen vidare till efterkommande generationer.

Birgitta

Världens vida nät

World Wide Web, det vi i dagligt tal kallar Internet, är en förunderlig sak, ett vittförgrenat nät som knyter ihop alla människor (som vill bli ihopknutna) med varandra.

En intressant följd av världens vida nät blev vi varse i våras, då alla tidigare nummer av kulturorganet Måttsundarn, med en upplaga av 340 exemplar två gånger per år, blev inscannade till elektroniska filer och utlagda på Internet. Därmed är de åtkomliga för alla som eventuellt vill läsa dem.

Redan dagen därpå landade ett mejl, ett elektroniskt brev, i datorn hos **Ingrid Vikström** i Måttsund. En person i USA hade läst Måttsundarn på Internet och ville ha lite mer information om oss som bor i byn.

Han heter **William Sundstrom** (kallas Bill). Hans farfars mor **Maja Greta Sandström**, som var född i Åoläisch i Måttsund, dog ensam i Gäddvik.

Hennes make **Johan Mårten Sundström** från Gäddvik, liksom flera av deras söner, utvandrade till Amerika på 1890-talet. **Johan Mårten** var kusin med min farmors mor **Anna Gustava Sandberg** i Nygår'n. Släkten har många förgreningar i Måttsund (till exempel är jag själv femmanning med Bill) och många av oss i byn har hundratals kusiner, tremänningar och fyrmänningar spridda över USA. (Ingrid har tillgång till Bills släkträd, om det är någon som vill följa spåren efter släkten i Amerika). I sommar kommer Bills bror på besök till Gäddvik och Måttsund.

Bill har också skaffat Ingrids bok om Måttsund, och han har forskat vidare i den på sina släktingar i byn. Han påpekar i ett mejl till mej att alla hans förfäder, fram till utvandringen till Amerika på 1890-talet, finns begravda på kyrkogården i Gammelstad.

Ja, så liten blir världen plötsligt med hjälp av Internet. Hundra nya kusiner har hittat mej och många fler i en liten by på Norrlandskusten. De flesta av dem hade tidigare inte hört talas om Måttsund. Nog är det något av ett under.

Bertil

Träffpunkten på isen

Om man färdas vägen genom Sörsundet fram till Sörskatabryggan och därefter följer den skotertrampade isvägen söderut till Granöns norra utsida så är man framme. Det är inte den enda vägen till platsen, många tar vägen över isen från Sätet eller kommer från annat håll, med skidor, skoter, promenerar eller tar sig fram på annat sätt.

Den plats som beskrivs har blivit en trivsamt träffpunkt för många som gillar vårsol och pimpelfiske. Där träffas många Måttsundare, men också pimplare från grannbyarna som alla har det gemensamma intresset att få dra en eller annan abborre på vårisen och kanske det allra viktigaste att få träffas under gemytliga former. På platsen genomför Intresseföreningen "Måttsundsnettet" som 2011 genomfördes för fjärde gången och har blivit en årlig tradition.

Aina Nilsson och **Ann-Marie Wikström** är nog de allra flitigaste kämparna på isen. De började sin säsong redan i januari månad då de bedömde att det var bra väder för fiske. Varken kyla eller drivsnö har hindrat damerna från utmaningen att testa fiskelyckan.

Ann-Marie Wikström och Aina Nilsson i rådslag om mask eller maggot är bäst för dagen

”Om man vill så kan man” säger Aina och Ann-Marie och de tar sig hellre en fisketur på isen än att gå den s.k. byarundan.

Ainas intresse för fiske började då hon slutade jobba 1990, hon åkte då skidor från Ollbacken via Sätet till Halsön där hon satt på isen och pimlade abborre i vårsolen nedanför sin stuga.

Aina och Ann-Marie har varit flitiga pimpelfiskare i tio år. De gillar sin hobby och tycker att det är en trevlig form av motion och naturupplevelse och den gemenskap som träffpunkten innebär. Man träffar likasinnade, diskuterar olika beten, har koll på varandras fiskelycka, kommenterar mm.

Fiskeresan startar med att de tar bilen till Skatabryggan med sparkarna på biltaket, tar sig sedan fram till fiskestället med sparken som är lastad med rygsäck, isborr, yxa, termos och matlåda. Det kan vara en tuff utmaning att ta sig fram vid lös drivsnö eller slaskföre. Aina och Ann-Marie gillar skotrar och framför allt skoterspåren som gör det enklare att ta sig fram. Som regel är Aina och Ann-Marie först på plats på fiskestället och kan ha startat pimplingen redan vid tio-tiden på dagarna. De sitter då tålmodigt och rycker i sina spön i några timmar beroende på väder och fiskelyckan. Som regel sprattlar det alltid fisk vid fötterna där damerna sitter.

Året 2011 var ett märkligt år då isfisket slutade så plötsligt och snabbt. Sista pimpelresan gjordes torsdagen den 14 april och på Valborgsmässoafton så var det öppet vatten på fjärden. Ann-Mari största fisk under våren var en abborre som vägde exakt **1000g** (1Kg). Det är en bumling till abborre som säkert var en upplevelse att dra upp genom hålet. Aina fick en annan upplevelse då hon stolt drog upp en matnyttig sik, vilket inte händer så ofta.

Nisse

Måttsundsnappet

För fjärde året i rad ordnades Måttsundsnappet lördagen den 26 mars som genomfördes med bra förutsättningar jämfört med tidigare år. Det var 127 tävlande som anmälde sig till start varav 50 barn (barn upp till 12 år). Tävlingen gick ut på att utse vinnare i tre klasser, största och minsta fisk samt flest antal fisk. Som vinnare i största och minsta fisk tar man över en vandringspokal från fjolårets vinnare som man vårdar fram till nästa års tävling.

Vinnarna 2011

Största fisk:	Birgitta Öhman	Ersnäs	450g (abborre)
Minsta fisk:	Alexandra Nordlund	Boden	Liten abborre

Flest antal fisk

1:a pris	Monika Johansson	Måttsund	14 fiskar
2:a pris	Adela Karaskova		8 fiskar
3:e pris	Rolf Fredriksson	Måttsund	6 fiskar

En fisk:

Simon Vikström, Gustav Vikström, Alexandra Nordlund, Sabina Alman, Ellen Eriksson, Emil Lindgren, Klara Pettersson, Birgitta Öhman, Elsy Eriksson, Roland Johansson, Åke Sundbom, Mats Sundqvist, Per Berglund

Två fiskar:

Emma Lindgren, Teodor Lindgren, Sanna Isaksson, Liam Halonen, Petter Kristoffersson, Ville Westerberg, Lukas Sundqvist, Leo Strähle, Tilda Wahlberg, Thure Eriksson, Jenny Ajanki, Ulf Strähle, Albin Sundqvist, Stefan Eriksson, Pontus Karbin

Fler fiskar:

Monika Johansson 14 st. Adela Karaskova, 8 st. Rolf Fredriksson 6 st. Silja Sundbom 4 st. och Göran Sundqvist 3 st.

Nisse

Måttsunds Medborgarhus Ekonomiska Förening

Inbjudan till medlemskap

I förra numret av Måttsundarn kunde vi läsa om en förändring och modernisering av föreningens stadgar. Nya stadgar har antagits vid föreningens ordinarie årsmöte den 13 mars och fastställdes vid en extra årsstämma den 7 april 2011. Det nya namnet på föreningen antogs och är **Måttsunds Medborgarhus Ekonomiska förening**.

Den största förändringen är att varje medlem betalar en en insats på 100 kr som kan återfås vid utträde, samt en årlig medlemsavgift som för 2011 beslutades vara 150 kr. Medlemmar får reducerad hyra då de hyr Medborgarhuset. De som har gamla andelar á 5 kr kan få dessa utbetalda eller avräknade från den nya insatsen 100 kr. Tidigare medlemmar som inte ägt andelar inbetalar insatsen på 100 kr samt årsavgiften på 150 kr. Det är en nystart av den ekonomiska föreningen.

Vi inbjuder alla i Måttsund, privatpersoner likaväl som föreningar, att bli medlem i Föreningen, man kan vara medlem även om man inte bor i Måttsund.

Det är av stort värde att man har tillgång till en samlingslokal i en by. I Måttsund har vi ett välskött och fungerade Medborgarhus för olika arrangemang, för bröllop, födelsedagar, minnesstunder, möten, kurser, studiecirklar, fester och mycket mer. I huset finns det bord, stolar och en servis för ca 100 personer, bra musik- och högtalaranläggning mm och man kan hyra hela huset. Det är skilda priser för medlemmar och icke medlemmar.

En förhoppning är att ”varje rök” i Måttsund och alla lokala föreningar skall vara medlem. Det är kanske svårt att ekonomiskt se fördelar i medlemskapet men som medlem bidrar man till att det finns en fungerande föreningslokal och att alla i byn ska kunna känna tillhörighet.

Lokalen är också viktig för att ungdomarna i byn ska trivas. Ett önskemål om en ungdomsgård, där de kan träffas och bedriva verksamhet, ligger högt på deras önskelista. Det är viktigt för en bys utveckling att uppfylla ungdomarnas önskemål och att de ska kunna känna stolthet att bo och trivas i Måttsund. Medborgarhusföreningen har ställt sig positiv till önskemålet och erbjuder huset till att vara en ungdomsgård två kvällar i veckan, onsdag och fredag.

Hur gör jag då för att bli medlem? Du kontaktar någon i styrelsen och meddelar att du vill bli medlem.

Du inbetalar insatsen på 100 kr samt medlemsavgiften på 150 kr och du blir medlem och gör en stor insats för byns innevånare och föreningsliv.

Styrelse/kontaktpersoner:

Ordförande	Ansgar Vågberg	tel. 34042
Kassör	Bo Öström	tel. 30128
Sekreterare	Gertrud Suneman	34032
Ledamot	Nils Nordlund	34033
Ledamot	Fredrik Sundberg	34258

Måttsunds Medborgarhus Ekonomiska förening, Styrelsen

Hur familjen Smeds blev Måttsundare

Historien börjar redan 1936 med att min pappa tjänstgjorde som folkskollärare i Nuoksujärvi 1 mil nordväst om Korpilombolo. Han och en småskollärarinna, **Hulda Holma**, var de enda lärarna i byn. Att pappa hamnade i Nuoksujärvi har sin bakgrund i att när han läste på seminariet i Växjö måste han binda sig vid att ta tjänst i norra Sverige för att få lån. Det kallades finnmarkslån. Det passade honom bra då han var född i Kuusamo i Finland av svenska föräldrar, och lärde sig finska av andra barn. Pappa levde som en glad ungarl i Nuoksujärvi, hade hund, motorcykel och jagade hare med Huldans man.

I Korpilombolo bodde på den tiden en luleåkvinnna som var gift med en polis. Denna kvinna var väninna med en giftasvuxen dam (vår blivande mamma) som bodde kvar i Luleå. Pappa kände polisen . Korpilombolo-familjen ordnade så att mamma och pappa träffades hos dem. Koppleri kallas det visst. Nåväl, tycke uppstod och i oktober 1938 på ett s.k. skurlov (en lovdag då man städade skolan ordentligt) gifte de sig i Luleå. Sen flyttade de ihop i Nuoksujärvi på skolvinden som pappa försökt inreda med masonitskivor som väggar. Mamma, som kom från “storstan”, trivdes inte alls uppe i obygd. Alla pratade finska och hon förstod ingenting.

Mamma ville flytta söderut och den resan påbörjades med ett litet steg. Pappa fick tjänst i Teurajärvi, 1 mil söder om Korpilombolo. Min äldsta bror **Björn** föddes i Luleå 7/11 1939. Pappa var inkallad och befann sig vid norska gränsen då. Han såg inte sin förstfödde son förrän till sommaren 1940 i Björnänge nära Åre. Undrar om Björn fick sitt namn därifrån?

Nåväl, åren gick och då och då fick väl pappa permission för jag föddes 15/11 1942 och Bo 2/1 1947 i Korpilombolo. Vi bodde kvar i Teurajärvi till sommaren 1948. Mamma ville fortfarande söderut och nu flyttade vi långt nämligen till Ytterbyn utanför Kalix. Där växte vi upp och åtminstone jag räknar det som att det är min hembygd. Vi bröt lite på finska men lärde oss snart kalixmålet (med betoningen på sista stavelsen).

Efter kriget var det svårt att få tag i bilar men pappa fick hjälp av sin “bror” **Tore Brodsson**. Honom hade “farmor” **Alma** med sig när hon gifte sig med vår farfar **Johannes**. Nu kunde vi åka till Luleå då och då. Antagligen var det vid någon sån resa då vi också hälsade på Tore och hans fru **Anna** i deras stuga vid Oxviken (mellan Måttsund och Börtnäsheden) som Tore berättade att det fanns en tomt närmare byn till salu. Pappa slog till och köpte 1957 ca 5000 kvadratmeter alldeles ovanför fiskehamnen av **Martin Palmgren**.

Under hösten 1957 köpte pappa en bagarstuga i Ytterbyn. Timmermannen **Eliard Andersson** märkte upp timret och rev ner stugan som sedan kördes till Måttsund av **Erik Ruth** (vår kusin). Han lastade av timret vid nuvarande Myrbackens början vid Måttsundsvägen. Sen fraktade Martin Palmgren ner timret till tomten. Det fanns ingen väg så jag antar att det var med häst och släde nedför ängen.

Lars och Anna-Greta stående vid den stuga som Lars och Eliard timrade upp sommaren 1958

Sommaren 1958 timrade jag och Eliard upp stugan dock utan farstu och kammare.

Vi bodde först i ett tält där nu växthusen står, men sen hyrde pappa in oss i Palmgrens sal.

Det här blev sedan först och främst mammas och pappas arbetsinrättning. Åtskilliga dagar på somrarna jobbades det med att röja upp bland all sly som skymde vattnet. Björn och jag och sedan också **Bosse** sommarjobbade och var inte så mycket i stugan som brädfodrades och en bastu byggdes upp med hjälp av **Levi Eriksson**.

Vi pojkar hamnade alla söderut under en tid. Björn gick kadettskola och sedan seminariet i Uppsala för att sedan bilda familj och bosätta sig där. Jag åkte till Uppsala efter studentexamen och värnplikten på LV7 i Luleå. Bosse tog ingenjörsexamen i Luleå och gjorde sin värnplikt i Boden och hamnade också i Uppsala för studier i meteorologi. Jag läste matematik, fysik och sedan även kemi och bildade familj med en studentkamrat, **Anna-Greta Nilsson**.

Jag och Anna-Greta bestämde oss vid vår pensionering att bygga ett nytt enplanshus i Sätet. 2005 påbörjades bygget med att den gamla stugan med hjälp av Hawators kranbilar lyftes åt sidan. Sen flyttade vi hit hösten 2007. Vi trivs alldeles utmärkt här med fantastisk utsikt över fjärden och följer årstidsväxlingarna.

Mina intressen med bland annat fiske får jag tillgodosedda och Anna-Greta odlar och har fullt upp med trädgårdsskötsel.

Lars Smeds

Utflykten

En bild tagen på fäbodvallen i Bäckmellanbodarna

IK Örnen och Intresseföreningen ordnade med en gemensam utflykt till Bäckmellanbodarna söndagen den 5 juni, en dag då vädrets makter stod för ett soligt och vackert väder.

Utflykten startade med en samling vid elljusspåret start- och målgång för att sedan i samlad trupp vandra den 1,5 km stigen som går till fäbodvallen. Några tog den mindre krävande varianten genom att använda bilen.

Den mest tappra var nog **Per Sundström** som trots att inte stigen var allt för gånghärlig tog sig fram efter stigen. Väl framme välkomnades Per med applåder för den tappra insatsen. Utflykten lockade cirka femtio personer som alla verkade trivas med dagen.

Väl framme så välkomnades man av att **Kjell Sundberg** som hade gjort upp en eld på eldplatsen framför vidskyddet där alla bjöds på grillad korv med dryck. Efter förplägnad var det dags för tipsrundan. Kluriga frågor hade satts upp på lämpliga ställen runt fäbodvallen där två utsågs vara vinnare. Med ett enda pris (fällbart campingset) kunde endast en vinnare utses. **Roland** och **Monika Johansson** var båda vinnare men Roland utsågs efter lottning vara vinnaren för dagen. Vi hoppas att båda får nytta av priset.

Nisse Nordlund berättade som avslutning lite om historiken på vallen, om det byaprojekt som är tänkt att göras med stugan, eldstaden, iskällaren, brunnen, brunnsvindan, röjning, bygga bro över bäcken. Ett gäng ”goa gubbar” har utsetts vara en kärngrupp i projektet som hjälps åt att besluta i

frågor och fördela jobben. Nisse passade också på att upplysa om att **alla som bor i Måttund är medlemmar i Intresseföreningen** och är därmed också ägare av stugan.

Alla är välkomna att hjälpa till att jobba i projektet. Varje måndagskväll mellan kl. 18 och 21 finns någon eller några av kärngruppen på plats som visar vad som ska göras.

Det var en trevlig dag för utflykt där alla verkade trivas. IK Örnen och Intresseföreningen planerar för att utflyktsdagen till Bäckmellanbodarna ska bli en årlig tradition.

Nisse

Vägglöss och lusbrädor

Ingen av oss har väl drabbats av vägglös, men för våra förfäder var de många gånger en svår plåga.

Som namnet anger bodde vägglössen under dagen i springor i väggar, men också i möbler.

På nätterna kröp de fram för att suga blod ur sovande människor. Nere i sängvärmen trivdes lössen, men när människorna steg upp återgick de till sina springor.

Man provade olika metoder för att bekämpa vägglössen. En var lusbrädor. I en brädstump borrades många små hål. Lusbrädan placerades i sängen och när lössen var mätta valde många den korta vägen in i brädans hål i stället för sängens eller väggens springor.

På morgonen togs lusbrädan försiktigt bort och skakades över elden, doppades i kokande vatten eller placerades i snön om det var vinter och kallt. På så sätt blev man av med en del av de ovälkomna sängkamraterna.

Ingrid

Lungсотens härjningar i Måttsund och närliggande byar.

Under 1800-talet och början av 1900-talet var vårt land hårt drabbat av tuberkulosen. Till de mest utsatta områdena hörde Norrbottens kustland. Vid en undersökning fann man att bland befolkningen i några byar här omkring fanns sjukdomen i 48%, alltså nästan hälften av alla gårdar.

När man läser i dödboken för Nederluleå församling finner man att Måttsund inte var något undantag. Det är tragiskt att läsa om de familjer som nästan helt utplånades. Jämt och ständigt diskuterades hur lungсотen färdades över jorden, hur den tog sig fram från människa till människa. Var det dimman om vintern som var orsaken, eller komjölken eller vattnet eller fårskinnsfällarna som folket låg under eller kanske genom andedräkten? Eller var det för att knivar, skedar och annat husgeråd inte diskades tillräckligt noga?

I början av 1900-talet genomfördes i Sverige ett socialhygieniskt experiment som innebar att befolkningens boende- och hälsoförhållanden noggrant kartlades. Man kom då fram till att trångboddhet spelade en stor roll, sjuka delade säng med friska, man åt ur samma grötfat och drack vatten ur samma skopa från vattenhinken osv.

I köket i bondgårdarna var lucksängen en ofta förekommande möbel. Den var praktisk i detta kalla klimat där bostäderna ofta var dåligt isolerade och brasan inte underhölls nattetid. Både vuxna och barn kunde tränga ihop sig i lucksängen och när luckorna stängdes hölls den värsta kylan borta.

En av de åtgärder som vidtogs var att råda folk att kasta ut lucksängen och att bränna sängkläderna. Men bonden var sparsam och tyckte det var synd att den praktiska möbeln skulle bli ved. Därför fick den ofta en ny plats i kyrkstugan, där man inte vistades så ofta. Än i våra dagar har många kyrkstugor kvar sina lucksängar.

Det ansågs också att korna var smittobärare och att mjölken förde bakterier till människor. En åtgärd var att på mejerier pastörisera mjölkprodukter. Pastörisering innebär uppvärmning av vissa livsmedel framför allt mjölkprodukter till en viss temperatur för att ta död på skadliga bakterier och mikroorganismer. Ibland drabbade sjukdomen flera generationer ur samma familj och de gårdar där detta hände kallades ibland "lungсотshus".

För att inte de lungsjuka skulle smitta andra som vårdades på sjukhus för olika åkommor inrättades speciella sjukhus, så kallade sanatorier. Det som norrbottningar i första hand då tänker på är väl sanatoriet i Sandträsk. Eftersom den klassiska sanatorieterapin byggde på vila, frisk luft och riklig näring placerades dessa sjukhus på platser där luften ansågs särskilt hälsosam som i områden med tallskog. Vackra dagar drogs patienternas sängar ut på en vidbyggd altan för att de sjuka där skulle få andas in den friska luften. Otvetydigt hade detta en terapeutisk effekt. Sanatorievården kom senare att kombineras med olika medicinska terapier.

I Sandträsk 4 mil norr om Boden fanns en jordegendom med en ståtlig herrgårdsbyggnad ägd av överste **Carl Otto Bergman**. Som mest fanns där 80 fjällkor och 14 hästar. Efter Bergmans död köpte Norrbottens landsting egendomen 1908 för att använda den som sanatorium. Detta öppnades 1913. Det blev senare om- och utbyggt och återinvigdes i september 1931. Som mest fanns här trehundra vårdplatser. Sanatoriet var i bruk till 1964. Vid den tiden hade man i det närmaste utrotat sjukdomen. Den viktigaste åtgärden för att nå detta resultat vanns med hjälp av Calmettvaccinering som påbörjades 1940 samt medicinen PAS.

En bild på Länets första sanatorium

Länets första sanatorium fanns dock i Antnäs. Redan 1906 öppnades anstalten Hälsan för barn från tuberkulösa hem med bidrag från LKAB. Även vuxna lär dock ha fått vård här efter att fastigheten 1913 övertogs av landstinget.

Om man vill läsa mer om lungsotens utbredning och bekämpande i våra trakter, vill jag rekommendera Jan-Olov Nyströms bok Antnäs historia från sidan 63. Jag har fått hans tillstånd att citera inledningen till hans berättelse:

*“Hanna Debora Ruut
Är född i Antnäs den 9-4 1902
Jag blir således 15 år i
April. Jag har varit sjuk
snart ett år och blir nog
aldrig frisk mer. Idag
är jag ganska usel, mamma
är idag isi Gustavsons och
baka och i morgon nedi
Per Ors.*

Hanna Debora skriver dessa ord den 1 mars 1917 på en blank sida i “Nya Sions sånger”. Hon sitter ensam med sin sjukdom eftersom modern är *bökokuno* (bagarkvinna) neråt byn, ena dagen i Gustavsons gård och andra dagen i Per-Ols-gården. Hon känner sig ganska usel, av ensamhet och av sjukdom. Det är tio märkliga rader, för Hanna Debora har ingen vanlig vinterförkylning. Det är lungsot hon känner sig usel av och hon skriver sina ord inför döden. Hon har den klarögda insikt som många unga människor har i den situationen, kanske har hon också en lugn och kristen förtröstan. Där finns varken bitterhet eller fåfängt hopp, hon har sett många andra, och vet vad hon har framför sig. Lungsoten hade henne i sitt grepp sedan ett år tillbaka, och två år senare dör hon i samma sjukdom. Hon går ur tiden, nästan innan hon riktigt kommit in i den.

Men med sina spretiga blyertsrader i en av väckelsetidens sångböcker ristar hon sitt spår. Hon gör sig alldeles synlig och skriver till eftervärlden så att vi ännu efter åttio år kan känna saknad. Aldrig kommer hon att skriva några datum om sitt giftermål i en postilla eller Bibel, aldrig kommer hon att förteckna sin barnaskara på försättspappret i en “gussordsbok”. Hon bara skriver om det liv hon känner rinna ifrån sig, en senvinterdag för mer än åttio år sedan.”

Så långt Jan-Olov Nyströms ord. Hela hans bok är för övrigt ett mycket intressant och fängslande dokument om författarens födelseby. Till sist vill jag berätta om ett par familjer här i Måttsund som var särskilt hårt drabbade

av lungshot. **Gustaf Öström** från Svedjan var 24 år gammal när han 1873 gifte sig med den bara nittonåriga **Anna Maria Thelin** från Janihansch. Framtiden såg ljusst ut för det unga paret. En del av hennes föräldragård avstyckades för deras räkning och nya hus uppfördes helt nära hennes hem. Tre barn föddes under loppet av fem år, **Margreta**, **Tilius** och **Telinia**.

Jag har funderat över de ovanliga namnen Tilius och Telinia. Var det kanske så att Anna Maria där såg en anknytning till sitt flicknamn Thelin. I Måttsund var Anna Maria, hennes syster Margareta och deras fyra kusiner i Kallviken, alla flickor, de sista i Måttsund som bar namnet. Jag misstänker att Anna Maria, redan då hon födde Tilius, var sjuk och anade att hon inte skulle bli gammal.

När Telinia föddes den 26 juli 1879 måste hennes mor ha varit mycket svårt sjuk. Flickan blev bara två och en halv månad gammal och själv dog Anna Maria en och en halv månad senare 25 år gammal. Även Gustaf Öströms andra hustru, Paulina Sundqvist, dog av lungshot. Fem av hans barn, alla utom den yngste, 30-åriga John, samt sex barnbarn var döda när han själv dog 1933. Men då måste han ha vetat att John skulle följa honom strax efter. Nio dagar senare var också han död. I december samma år, nio månader efter John, dog dottersonen i Ny- Knut, **Egon Isaksson**. De flesta, dock inte alla, dog av tuberkulos.

Så oerhört tragiskt! Och vad vi bör vara tacksamma att denna sjukdom i det närmaste blev utrotad, åtminstone här i Sverige. Dessutom finns det idag effektiva mediciner.

Den andra familj jag vill berätta om är skomakaren **Isak Sundboms**. Isak var född 1865 i Nils Davids och hans hustru **Charlotta** 1869 i Bensbyn. Isak byggde ett hus på en del av föräldragården, det hus som nu är Ove Myreviks. Sex barn, tre pojkar och tre flickor, föddes i familjen, men bara två döttrar överlevde spädbarnsåren. När den äldsta, **Mimmi**, var elva år, **Elin** fem år och **Frida** fem månader gammal dog deras far av tuberkulos.

En och en halv månad senare dog den yngsta, Frida, och efter ytterligare fem månader dog barnens mor av lunginflammation. Kvar var då bara Mimmi och Elin. Vem som tog hand om barnen vet jag inte. Isak var yngst av tio syskon, bara tre av dem var i livet och hans föräldrar var också döda.

Bara 16 år gammal emigrerade Mimmi till Nordamerika och Elin blev ensam kvar. 1926, när hon av 23 år, fick också Elin lämna det liv som gett henne så många sorger.

En tredje hårt drabbad familj var **Hans Olov Sundbergs** i Rinneln. Han var gift tre gånger och blev far till tolv barn. När han var 58 år gammal, hade han följt tre hustrur och fyra barn till graven. Hustrurna dog alla av lungsjuka.

Själv blev Sundberg nära 87 år gammal. Han var farfar till **Ingar Sundberg** och även **Tord Sundberg**. Den senare fick dock aldrig träffa sin farfar, eftersom han föddes ett år efter Hans Olov Sundbergs död.

Ingrid

Gymnastik i Måttsund

Eftermiddagsgymnastiken i Måttsund har nu pågått ända sedan allaktivitetshuset stod klart. Vi kommer att köra igång till hösten igen med start den **14 september**. Det finns plats för flera deltagare. Vi träffas **varje onsdag kl. 15.00. Alla är Välkomna.**

Tre bilder tagna vid avslutningsfikat

Bernhard Dragseth

Karsbäcksbacken

Kaspersbacken, så uppfattas nog oftast namnet på den backe man färdas uppför innan avfarten mot Gäddvik. Detta är dock en feltolkning av Karsbäcksbacken. Kanske har också Kaspers bar bidragit till att den felaktiga formen fått ytterligare fäste.

Från Stor-Antnästräsket under E4:an via Gäddträsket till Kvarträsket rinner en bäck som heter Karsbäcken. Varifrån det namnet kommer vet jag inte. En möjlig förklaring är att även detta är en feltolkning och att bäcken borde heta Kasbäcken, men detta har jag inget belägg för. Ett signalsystem, som fungerade innan det fanns möjlighet att bevaka skogsbränder och

fiendeöverfall med flyg eller bevakningstorn, var att tända ett bål (en vårdkase) på ett områdes högsta berg för att signalera till närliggande byar om fara.

Toppen av Måttsundsbacken heter sedan gammalt Vårdkasberget och vittnar om att det här har funnits en vårdkase. Den byttes så småningom ut mot ett bevakningstorn och en tillhörande liten övernattningsstuga som bland annat nyttjades under andra världskriget. Senare år fram till omkring 1960 var platsen under somrarna befolkad av måttsundsungdomar som varannan timme dygnet runt hade som uppgift att kontrollera och rapportera eventuella skogsbränder. Karsbäcken ligger för långt ifrån Vårdkasberget för att de ska kunna kopplas ihop. Det måste i så fall handla om något annat vårdkasberg. Men som sagt, namnet kan också härröra från något helt annat. Och "vår" Karsbäck är inte den enda. I Västerbotten finns ett betydligt större vattendrag med just det namnet.

Ingrid

Måttsunds-Kul

Historier som berättas i byar behöver inte alltid vara roliga. De kan också vara dråpliga och tänkvärda. Alla berättelser från en bygd bidrar till att bevara en kultur. I denna utgåva bjuder redaktionen på två historier, **Ingrid Vikström** bjuder på den första och **Bertil Öström** på en berättelse om ett fasanfullt brott i Sverige och en diktsamling, tryckt 1919, skriven på nederluleåmålet.

Betalningen

En oktoberkväll 1915 träffades några småbönder och trädgårdsodlare i mellansverige. De beslutade att gå samman och bilda en jordbrukskassa, en ekonomisk förening i vilken de kunde låna pengar men också spara en slant.

I många år hette denna böndernas egen bank Jordbrukskassan och spreds snart över hela landet. 1974 var det dags att byta namn, Jordbrukskassan blev Föreningsbanken.

En av Måttsunds bönder hade ett litet kapital hos Föreningsbanken i Luleå. Det var kopplat till ett checkhäfte och i stället för att ha sina kontanter

hemma, kunde bonden skriva ut en check som betalning vid en affär.

Den här bonden fick en dag besök av en annan bonde som var intresserad av att köpa en kalv. När man kommit överens om priset och det var dags att betala, konstaterade köparen att han hade sitt checkhäfte hemma. Inga problem, menade säljaren, du kan få en check av mig.

Straff

En historia som daterar sig till 1930-talet var när det i Norrbottens-Kuriren en dag skildrades ett fasansfullt brott i Sverige. (Tyvärr minns jag inte säkert vad dådet bestod i, jag vill minnas att det var ett mord, kanske var det ett barnamord, och tidningen gav makabra detaljer).

Några karlar träffades en afton under slättertiden i Inrebyns fåbodrar i Måttsund, och man diskuterad hur man skulle döma rättvist den som var skyldig till brottet.

När diskussionen började ebba ut, kom Arvid Johansson (Härs-Arvid) från Måttsundsronningen med förslaget till det lämpligaste straffet för ogärningsmannen.

- **Hån skul noites upp pa slöipstein.** (Han borde nötas upp på slipsten).
(återberättad av Bertil)

Dikter på Nederluleåsmål

I butiken på friluftsmuséet Hägnan i Gammelstan fanns en liten skrift med titeln Dikter på Nederluleåsmål. Den har också undertiteln Diktan pa båndmale, d v s samma titel skriven just på Nederluleåsmål (där l i fetstil betecknar ett tjockt l som finns i vår lokala dialekt).

Nederluleåmålet brukar också benämnas enbart Luleå, men benämningen är lite oegentlig, då Nederluleåmålet i stort sett inte har talats inne i stan i Luleå, utan endast användes på landsbygden i byarna i Nederluleå socken. Luleå fick tidigt stadsprivilegier som gav borgarna i staden rätt att bedriva handel, vilket medförde en inflyttning av köpmän söderifrån som talade rikssvenska, vilket i huvudsak också blev det språk som användes inne i stan.

Här finns för övrigt en skillnad mot Pitemålet (piitmåle) som har talats både inne i Piteå stad och på landsbygden runtomkring. Det kan vara förklaringen till att Pitemålet verkar vara livskraftigare och leva kvar längre än vad Lulemålet ser ut att göra; pitemålet har inte mött lika stor konkurrens från rikssvenskan.

Dikterna i den lilla skriften har författats av Gustav Granberg, som bodde i Ängesbyn åren 1897 - 1920. Han avflyttade då med familjen till Hälsingland.

Jag väljer ut en av dikterna, Ho Britta sööm o pråta för se sjölv. Det beror främst på att min mor Dagmar Öström då och då brukade recitera den dikten utantill. Enligt min bror Paul Öström (nu boende i Småland) fanns dikten tryckt år 1919 i Norrbottens-tidningen, och troligen har Dagmar läst den där och lärt den utantill. Hon var då 16 år gammal.

(Norrbottens-tidningen med redaktion i Luleå existerade åren 1914 - 1931).

Nederluleåmålet går något så när enkelt att förstå, det är mer som en dialekt av rikssvenskan. Men det är ändå inte så många nu längre som kan använda och tala det obehindrat. Vi hoppas att dikten om Britta kan glädja en del av de äldre måttsundarna som växte upp med Nederluleåmålet som sitt modersmål.

Ho Britta sööm o pråta för se sjölv

Nä åldri, åldri, åldri, nää
om enn dill dåomedän hån bä
so djåol he just disamma.
Hån Nögårds-Pet - o Herri Gu -
skull hån o jö blöi pär, ve tu,
förhånnat nä, anamma.

Jö dji me me kneveln att hån tråo
se våra att me smatt för gåo
men venta vent, din gammel
dills do sko hames dill o fröi.
Wo rö o skämli hån sko blöi
da jö se: "Sleot a swämmel".

Britta syr och pratar för sig själv

Nej aldrig, aldrig, aldrig, nej
om än till domedag han bad
det gjorde just detsamma.
Han Nygårds-Per - o Herre Gud -
skulle han och jag bli par, vi två
förbaskat nej, anamma.

Jag ger mej jäkeln på han tror
sig var smått åt mej för god
men vänta vänt, din gammel
tills du ska larva dej och fria.
Vad röd och skamsen han ska bli
då jag säger: "Sluta svamla".

Hån sit sjer kwel et kwel o viick
o lio so morsn skrää't o hiick
o glöm bort gröin o ojes.
Hån låss som äldri jö fänsch dill
o enda veit jö wo hån vill.
In tuken ein dill skojes.

Jö veit änt riktit wo me vål
jö kän änt riktit våra kål
ibländ jö mäks leot lona
om he änt gå i fårstudörn.
Te-? Armest - men he värsel förn,
jö titj he stämp o dona.

Om enda hån kot veta heot
o stjönd upa i lite greot.
He blistre - entlit komm en.
I vemarsklen o skåobätskåon
hån kom direkte bårta låon
o enda titj jö om en.

Nä äldri, hån ha hii i breor
som armest dogd dill disk o skeor
men som in släktar at a.
Man sko änt tråo för mitji, nä
wom veit om änt in vacker dä
hån enda vill hå at a.

O enda - om hån kom just neo
o sä: "Seg Britta, lilla deo,
jer jö ålls nägentöng för de?"
so bäre vel dill graat o skwaal.
Jö hä so swårt o våra haal
he djik änt viller för me.

Han sitter här kväll efter kväll och vickar
och ljuger så morfar skrattar och hickar
och glömmar bort att grina och ojas.
Han låtsas som aldrig jag fanns till
och ändå vet jag vad han vill.
En sådan en att skojes.

Jag vet inte riktigt vad som händer mej
jag kan inte riktigt vara kall
ibland måste jag till och med lyssna
om det inte går i fårstudörn.
Tyst-? Knappast - men det varslar för'n,
jag tycker det stampar och låter.

Om han ändå kunde veta hut
och skynda på lite grann.
Det visslade - äntligen kommer han.
I vadmalskläder och skobandsskor
han kommer direkt från logen
och ändå tycker jag om honom.

Nej aldrig, han har haft en brud
som knappast dög till att diska och skura
men som en slaktare åt hon.
Man ska inte tro för mycket, nej
vem vet om inte en vacker dag
han ändå vill ha henne tillbaka.

Och ändå - om han kom just nu
och sa: "Säg Britta, lilla du,
är jag alls nånting för dej?"
så bar det väl till att gråta och tåras.
Jag har så svårt att vara hård
det blev så där för mej.

Bertil

Nya i byn

Hej. Vi är familjen **Hallberg/Berglund** och vi flyttade till Måttsund och Skogsbrynet 15 för snart två år sedan. Vi har verkligen stortrivts sedan första dagen här i Måttsund! Trevliga människor, skola med bra lärare, barnen har fått många fina kompisar, vad mer kan man önska sig!?

Familjen består i dagsläget av: **Johan** Hallberg 34 år, F21:are och flygtekniker. **Maria** Berglund 37 som driver skönhetssalongen Xtreme Beauty, barnen **Rasmus** 9 år och **Evelina** 7 år. Ace och Wilma är familjens katter som älskar att mysa med barnen. Rasmus gillar att vara med kompisarna samt att spela basket och fotboll, sen lirar han lite Nintendo ibland.

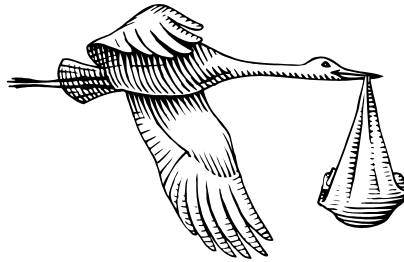
Evelina gillar att vara med kompisarna, leka med dockor, spela basket och hon tycker mycket om bebisar också! Vi vill även passa på att tacka alla för ett glatt och trevligt bemötande och välkomnande in i bya gemenskapen, samt önska alla en trevlig sommar!

Sist men inte minst, kan vi avslöja att vi väntar tillökning i slutet av Augusti;)

Med vänlig hälsning: Johan, Maria, Rasmus och Evelina.

Folkmängden i Måttsund 2010

Folkmängd vid årets början:	788
Födda 2010:	10
Döda 2010:	3
Inflyttade 2010:	41
Utflyttade 2010:	45
Folkmängd vi årets slut:	791

Nyfödda Måttsundare under 2010

2010 01 05	Sundberg	Alva	Måttsunds byaväg 254	
2010 01 05	Ischi	Greta	Ollbacken 23	
2010 01 23	Ebenfeldt	Seth	Skogsbrynet 11	
2010 04 14	Falck	Stella	Måttsundsvägen 723	f. Alvik
2010 05 28	Söderlund	Ella	Långbackavägen 62	
2010 07 12	Lipponen	Hilda	Långbackavägen 43	
2010 07 18	Siverhall	Malcolm	Långbackavägen 8 B	
2010 08 02	From	Viktor	Gultmalvägen 17	
2010 09 17	Johansen-Moen	Alexander	Gultmalvägen 6	
2010 09 28	Hjalmarsson	Moa	Skogsbrynet 25	
2010 10 28	Burman	Axel	Sörsundet 60	

En gruppbild på sex av de 11 barnen födda 2010 i Måttsund, från vänster Viktor From, Malcolm Siverhall, Stella Falck, Seth Ebenfeldt, Moa Löfgren-Hjalmarsson och Ella Söderlund.

Barn födda i Måttsund 2010 som inte kunde närvara då grupp bilden togs. Greta Ischi har under året flyttat med sina föräldrar till Stockholm, ingen bild har därför tagits på Greta.

Två flickor på bild,
Hilda Lipponen till vänster och Sigrid Elisabeth Sundberg till höger

Två killar på bild, Axel Burman till vänster och Alexander Johansen-Moen till höger

Döda Måttsundare under 2010

2010-02-07	Johansson	Nils Börje	Sörsundet 64	f. 19201118
2010-03-19	Sundbom	Rut Gunvor	Måttsundsv. 702	f. 19270826
2010-12-02	Myrevik	Agneta Margareta	Gultmalvägen 16	f. 19470121

Måttsunds äldsta t o m födelseår 1930 (80 år och äldre)

1921-04-02	Vallström	Rut Elin	Måttsundsvägen 251
1922-02-23	Nilsson	Erik Gustav Roland	Måttsunds byaväg 246
1924-05-09	Sundström	Nils Anders	Måttsundsronningen 11
1924-06-11	Hjalmarsson	Astrid Maria	Långbackavägen 7 B
1924-09-01	Öström	Saga Alfhild	Rinnelvägen 2
1925-03-18	Andersson	Per Sigvard	Långbrovägen 13
1925-10-15	Dahlberg	Paul Abraham	Kläppvägen 6
1926-10-17	Sundström	Dagny Evelina	Måttsundsronningen 11
1927-10-19	Nilsson	Inga-Britt	Måttsunds byaväg 246
1928-05-25	Larsson	Nils Ingvar	Långbackavägen 29
1928-11-20	Lindvall	Bror Uno	Sjötörpsvägen 35
1929-03-29	Larsson	Folke Gerhard	Sörsundet 71
1929-04-11	Edfast	Nils Paul	Skogsbrynet 8
1929-12-30	Öström	Holger Konrad	Rinnelvägen 44
1930-01-12	Engfors	Ingegärd Maria Elisabet	Måttsunds byaväg 273
1930-10-31	Jönsson	Ingeborg Sofia Kristina	Sörsundet 40
1930-11-23	Vikström	Rune Edvin	Långbackavägen 51

ANSLAGSTAVLAN

Våffeljärn att låna

*Intresseföreningen förfogar två våffeljärn att kunna användas över öppen eld vid utflykter. De förvaras hos **Birgitta Ahlman** som sköter om utlåningen.*

Byaprojektet, Upprustning av Svedjastugan/ Bäckmellanbodarna. Alla som bor i Måttsund är medlemmar i Intresseföreningen som är ägare till Svedjastugan. Alla i Måttsund är därmed ägare av stugan, Alla är välkomna att hjälpa till i upprustningen, måndagskvällar mellan kl. 18:00 och 21:00.

Nyckel till Svedjasugan i Bäckmellanbodarna förvaras hos Nisse Nordlund, tel. 073-816 4033

Gymnastikgruppen i Måttsund startar till hösten igen den 14 september, varje onsdag kl. 15.00. Alla är Välkomna. Det finns plats för flera deltagare.

Valborgsfirandet 2011

*Ett STORT Tack till **Konrad** som skottade fram brasan med traktor. Med sedan solens hjälp och den snabba snösmältningen var det inget problem att tända brasan. Ett STORT Tack även till Måttsundsskolan som ordnade festen och till och **ICA Sörbyhallen** som återigen sponsrade korv.*

Bredbandet, Lunet bygger om stamnätet i Måttsund. Nya kunder kan redan nu gräva och lägga ner slang från fastighet till kopplingskåp.

Kunder som tänker nyttja befintlig slang för att dra in den nya slangen/ fibern måste vänta till hösten. Alla kunder mäter upp sina slangländer, hämtar slang och kopparledning, drar själva fram den mellan fastighet och kopplingskåp. Inkoppling sker senare under hösten av Lunet enl. en tidsplan, skåp för skåp med start i ytterkanter (längst ut).

Föreningar och alla boende i Måttsund! Anslagstavlan är till för oss alla, använd den då du vill informera. Kontakta redaktionen!

Måttsundsdagen 2011

Lördagen den 20 augusti – kl. 12:00-15:00

**Platsen är som vanligt vid Skolan och nära
Aktivitetshallen**

”där möts vi och där trivs vi”

Program och innehåll för dagen: Vi uppmuntrar lokala
förmågor - Se affischer och webb som kommer att
annonseras

Välkomna!

Birgitta

<p>Du som är intresserad av tidigare utgåvor av Måttsundarín, de flesta finns. De kostar 20 kr per styck. Tala med Nisse eller Ingrid.</p>
--